

DE MAAN IS OVERAL
Kolet Janssen en Fatinha Ramos (ill.)
(door Karolien Vermeulen)

OVER DE MAKER

Kolet Janssen was als kind al verzot op schrijven. Helaas was er geen school om auteur te worden dus ging ze godsdienstwetenschappen studeren. Lange tijd combineerde ze haar baan als godsdienstleerkracht met schrijven tot ze in 2006 van de schrijverspen ging leven (en ook van lezingen en workshops geven). Ze schrijft vooral voor kinderen tussen 10 en 15, naar eigen zeggen omdat die alles al snappen maar nog niet vallen over dingen die niet kunnen. Haar ideale boek? Eentje waar je in kan wonen. Of nog, een verhaal over gewone kinderen met wat spanning, humor en gevoelens. Daarnaast schrijft ze ook graag informatieve boeken, o.a., over geloof. Op haar website kan je nog meer informatie vinden met antwoorden op de meestgestelde vragen aan haar (<https://www.koletjanssen.be/wie-ben-ik/>).

De van Portugal afkomstige **Fatinha Ramos** woont en werkt in Antwerpen. Als kind bracht ze veel tijd door in het ziekenhuis waar haar talent tot ontwikkeling kwam. Na een carrière in art direction and design waagde ze zich als fulltime illustratrice. Intussen siert haar poëtische, kleurrijke stijl kinderboeken in binnen- en buitenland, covers van tijdschriften en affiches van musea. Dat vertaalt zich ook in de vele prijzen die ze met dat werk reeds gewonnen heeft, waaronder de Global Illustration Award, de oscar voor illustratoren. Hoor je het haar graag zelf vertellen, bekijk dan haar optreden in Van Gils en Gasten via deze link: <https://www.youtube.com/watch?v=YkHCApgh6b4>. Leuk om te weten, *De maan is overal* komt er ook in voor!

1. VERHAAL

Sfeer is overal

De maan is overal ziet eruit als een oosters getint sprookje, leest als een simpel verhaaltje maar heeft een serieuze impact op de lezer. Het is dit samenspel van aspecten dat het boek zijn verhaalkracht geeft.

- Hoe zouden de juryleden het boek omschrijven? Stel ze de volgende reeks van adjectieven voor (je kan er zelf nog toevoegen): triest, hoopvol, aangrijpend, simpel, confronterend, afstandelijk, dromerig, ongeloofwaardig.
- Kunnen ze hun keuze verklaren?
- Wat zorgt ervoor dat we het, bijvoorbeeld, triest of dromerig vinden?
- Hoe zorgt de schrijfster daarvoor? Welke middelen heeft zij? Denk aan de directe schrijfstijl (simpel, confronterend), het verhaal vertelt vanuit een derde persoon (afstandelijk), weinig informatie over oorlog, geld om te vluchten, etc. want verteld vanuit perspectief van een kind (aangrijpend maar ook hoopvol).
- Welke rol speelt de illustratrice? Hoe bepaalt zij de sfeer mee van het boek? Bespreek kleurgebruik (licht versus donker, maar ook dromerig), kleine versus grote illustraties, inzoomen en uitzoomen

van het beeld (triest, aangrijpend, afstandelijk door letterlijk afstand te creëren maar ook door weinig details in de gezichten bijv.).

Illustraties zijn overal

Wat meteen opvalt aan het boek zijn de vele en bijzondere illustraties. Die nemen vaak een hele pagina of meer in beslag.

- Houden de juryleden van boeken met illustraties?
- Wat doen illustraties volgens hen in boeken?
- Wat doen ze in dit boek?
- Hoe zouden ze de stijl omschrijven? Bied ze eventueel volgende woorden aan: kleurrijk, vloeiend, dromerig, met kleurvlakken, abstract / gestileerd (weinig details)
- Hebben ze een favoriete prent? Kunnen ze vertellen wat ze er precies zo mooi/bijzonder aan vinden? Komt dit ook overeen met hun favoriete passage in het verhaal?
- Fatinha Ramos wordt soms vergeleken met Frida Kahlo. onder meer omdat ze beiden lang in het ziekenhuis moesten blijven en daar veel getekend hebben (<https://www.charliemag.be/mensen/fatinha-ramos/>). Laat enkele werken van beiden zien aan de juryleden. Fatinha's werk vind je op haar website fatinha.com. Voor Frida Kahlo kan je Google afbeeldingen checken of een boek met haar werk. Zien de juryleden gelijkenissen? (kleurgebruik, grote kleurvlakken) Zijn er ook verschillen? (andere techniek, vloeiendere lijnen, minder details, geen gezichten)

De maan is overal (titel)

- Wat betekent de titel? (je kan overal thuis zijn, maar ook iedereen ziet de maan ongeacht waar ie is, dus de maan als verbindend, alle mensen willen uiteindelijk hetzelfde nl. een plek om zich thuis te voelen, de maan als constante in het leven, als ankerpunt)
- Welke rol speelt de maan in het verhaal? Vermeldingen in de tekst: p. 4 de maan is er ook al is Selima gestorven, p. 19 de maan terwijl ze wachten op een boot, p. 39 laatste zin van het boek. Rol: begin en einde van het boek en ook onderweg: constante en verbinding.
- Hebben ze de maan ook gezien in de illustraties? (op nagenoeg elke pagina!)
- Zien ze verschillen in de maan? Denk aan grootte, volle/halve maan, kleur. Vergelijk bijvoorbeeld de maan op pagina 2 (heel groot, volle maan, tinten geel) met die op pagina 23 (ook vrij groot, volle maan, donker blauw) of die op pagina 26 (klein in een hoekje, maansikkel, bleekgeel).
- Is er een evolutie van de maan doorheen het boek? (ja, van vol naar stukje naar terug vol) Hoe past dit bij het verhaal? (van thuis naar nieuwe thuis)
- Is de maan op het einde dezelfde als in het begin? (niet helemaal – minder fel van kleur) Wat zou dit kunnen betekenen? (gewoon ander moment van de nacht, mensen op de nieuwe plek zijn minder uitbundig, nog niet helemaal een nieuwe thuis)

OPDRACHT

Materiaal

- Papier en tekengerei naar keuze

Het verhaal van Rasha eindigt met Rasha op haar nieuwe thuisplek die naar de maan kijkt en aan haar oude thuis denkt. Maar haar Rasha gaat natuurlijk verder. Het is eigenlijk pas het begin. Laat de juryleden een afbeelding maken van een later moment uit het leven van Rasha. Dit kan een prent zijn met een nieuw vriendinnetje bijvoorbeeld maar ook Rasha die zelf een kindje heeft of Rasha die haar oma bezoekt in haar thuisland in een hopelijk betere toekomst. Vergeet de maan ook niet te tekenen en na te denken over hoe die er dan zou uitzien (groot/klein, licht/donker, vol of half). Natuurlijk kunnen de

juryleden hun eigen stijl en techniek gebruiken (kleurpotloden, stiften, verf, papiersnippers, alles is toegelaten!). Bij een offline meeting kan je een selectie van materiaal aanbieden, bij een online bijeenkomst kijken de juryleden wat ze thuis hebben.

2. VERWERKING

Vluchtelingen (thema)

Rasha en haar familie zijn vluchtelingen. Een groot deel van het verhaal zijn ze onderweg.

- Waarvoor is Rasha's familie op de vlucht? (bommen, p. 21; bedreigingen, p. 8)
- Waarvoor kunnen mensen nog op de vlucht slaan? (vervolging voor andere religie, geaardheid, ideeën; economische malaise; politieke regimes; een natuurramp; watertekort)
- De vlucht van Rasha is een ingrijpende verplaatsing, maar soms vlucht je ook minder ver en voor minder lang. Zijn de juryleden al eens gevlucht voor iets? Bijvoorbeeld voor een hond of een bij, voor de regen, of bij een ruzie of een standje.
- Hoe voelden ze zich op dat moment?
- Hoe voelt Rasha zich bij de gedwongen reis?

Loslaten en verbinden (thema)

Terwijl de vlucht een concreet thema is waaraan het verhaal is opgehangen, drijft het verhaal ook op een ander meer abstract thema, dat van loslaten en verbinden.

Wat moet Rasha allemaal achterlaten wanneer ze vertrekken? Wat kan ze meenemen? (warme kleren en stapschoenen, haar pop, armbandje van Habiba, haarlint van Selima gekregen p. 12, haar ouders en broertje). Probeer samen de verschillende antwoorden in categorieën te plaatsen (spullen, mensen, cultuur, gevoel). Bespreek aan de hand van volgende vragen:

- Wat vindt Rasha moeilijk om achter te laten? (poppenwagen p. 12, oma p. 12, Selima p. 21 en 30, de taal p. 33, vertrouwde geuren en eten p. 34)
- Heb je een idee waarom dat zo is?
- Wat zouden de juryleden niet willen achterlaten?
- En ook, wat zouden ze zeker meenemen?

Tip! Wanneer je de bijeenkomst online doet, kan je de juryleden allemaal iets/iemand laten zien dat/die ze zeker zouden meenemen.

Het achterlaten van Selima is van een heel andere orde dan speelgoed achterlaten, of zelfs oma achterlaten. Selima was er eigenlijk van bij het begin van het boek al niet meer en toch is ze er tegelijk de hele tijd bij.

- Hoe komt dat? (ze sterft voor het begin van het verhaal, maar Rasha denkt wel veel aan haar)
- Is doodgaan achterlaten of is het ook verbinden?
- Hoe voelt Rasha verbinding met haar zus? (maan, haarlint, haar herinneringen)

Receptie

Het boek speelt in op een actueel thema. In de media wordt het geprezen om zijn eenvoud en het aangrijpend vertellen zonder melodramatisch te worden. Laat de juryleden de volgende twee recensies lezen.

Janssen speelt subtiel met thema's als leven en dood, afstand en thuiskomen en maakt de onzekerheid en ontheemding van Rasha tastbaar voor leeftijdsgenootjes. Het onverwachte weerzien met een bevriend gezin uit het thuisland heeft misschien iets te veel weg van een happy end, maar niet elk verhaal over vluchtelingen hoeft loodzwaar te eindigen.

In sprekende prenten waarin ze de warme kleuren van oosterse kruiden afwisselt met diepe groen-blauwe nachttinten vat illustrator Fatinha Ramos de sfeer van dit boek. Vooral de nachttaferelen zijn een streling voor het oog, beelden om je als lezer in onder te dompelen, zo sterk dat er nauwelijks woorden bij hoeven. De maan is overal is een bijzonder mooi boek over een onderwerp dat spijtig genoeg nog altijd brandend actueel is. Aanrader.

—Kirstin Vanlierde op mappalibri.be

Knap hoe de auteur de juiste woorden vat. Zij vermijdt het melodrama maar even goed de harde en rauwe realiteit. Zij vat de grote emoties en pakkende ontroering tussen de zinnen door. Zo komen ze bij je als lezer des te harder binnen. Het tedere verhaal wordt verteld door de ogen van Rasha, waardoor je sterk met haar meeleeft. Vele zaken worden op die manier niet genoemd (want niet begrepen door een kind). Ook heel mooi, en tegelijkertijd heel troostend, hoe de maan hen steeds volgt. En toch ook bij grootmoeder achterblijft in het thuisland.

Fatinha Ramos illustreert in haar gekende stijl, wat het geheel verzacht. Zij stileert en geeft emoties weer in grote kleurvlakken. De licht afstandelijke tekenstijl geeft ook sterk de emoties en de sferen weer zonder in anekdotiek te vervallen.

—Eric Vanthillo op Pluizuit.be

- Zijn ze het eens met de recensies?
- Wat klopt volgens hen en wat niet?
- Laat ze tot slot zelf een recensie schrijven van een paar lijnen. Wat vinden ze prachtig aan het boek? En wat had volgens hen beter gekund?

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.